

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Sect. 4. An voluntas in instanti, in quo operatur, sit libera ad non operandum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

versarij fatentur, difficultas non procedit in hoc sensu, sed in illo, de quo hucusque disputavimus.

SECTIO IV.

An voluntas in instanti, in quo operatur liberè, sit libera ad non operandum?

438. **P**rima sententia negat. Ita Magister Sententiarum, Ochamus, Gabriel, alijque nominales, quos citant, & impugnant Exim. Doctor disp. 19. Metaph. sect. 9. Bellarminus l. 3. de gratia & lib. arbit. cap. 3. atque communiter omnes Theologi. Docebat enim hæc prima sententia, voluntatem in instanti, in quo operatur, non esse liberam ad non operandum, sed in instanti antecedenti ad operandum fuisse liberam, ut pro instanti sequenti operaretur, vel non operaretur. Exinde inferebant, Angelos in primò suæ creationis instanti non fuisse liberos ad peccandum, eò quòd ante primum instans non præcesserit aliud instans, in quo essent liberi ad peccandum pro instanti sequenti; videatur Eximius Doctor disp. 7. de Ang. cap. 20. Secunda sententia ferè omnium Theologorum affirmat; Vide Authores hujus sententiæ apud Vasquez 1. parte disp. 236. n. 12.

439. **A**ffero cum secunda sententia: in instanti, in quo voluntas liberè operatur, est libera ad non operandum. Prob. 1. in instanti, in quo liberè voluntas operatur, est causa libera inducens suum effectum liberè; sed causa libera, quæ liberè inducit suum effectum, potest illum liberè non inducere, & non operari; ergo voluntas in instanti, in quo liberè operatur, potest liberè non operari. Confirmatur. Causa est pro priori signo ad effectum, proindeque causa libera est pro priori signo cum principijs conjungibilibus tam cum effectu, quam cum omissione effectus, ut latè constat ex dictis; ergo sicut se conjungit pro suo libito cum effectu ponendò actum, ita poterat pro libito suo in eo instanti non se conjungere cum effectu, & non ponere actum; sed in hoc stat, quòd in instanti, in quo liberè operatur, sit libera ad non operandum; ergo voluntas in instanti, in quo liberè operatur, est libera ad non operandum.

460. **R**espondebis, voluntatem in instanti, in quo operatur, non esse liberam ad non operandum; nam in eodem instanti non potest conjungi cum omissione actus; quandoquidem datur in eo instanti actus, qui exclusivus est suæ omissionis. **C**ontrà tamen primò. In instanti, in quo voluntas liberè operatur actum, datur liberè actus; ergo poterat in eo instanti non dari actus pro libito voluntatis, sed, si non daretur actus, conjungeretur cum omissione; ergo in instanti, in quo voluntas liberè operatur, poterat conjungi cum omissione pro

suo libito: **C**ontrà secundò. In eo instanti datur liberè actus, quia voluntas potens non apponere actum, ponit pro suo libito; ergo si in eo instanti nolisset actum ponere, non posuisset actum; sed quando voluntas ponit actum, potens actum non ponere, ita operatur, ut sit libera ad non operandum; ergo voluntas in instanti, in quo liberè operatur, est libera ad liberè operandum.

Contrà tertio. Licet actus in instanti, in quo datur, sit impossibilis cum ipsius omissione, voluntas, quæ liberè ponit actum, non est impossibilis, sed possibilis tam cum actu, quam cum illius omissione; ergo, sicut voluntas in eo instanti pro suo libito ponit actum impossibilem cum omissione, ita potest ponere omissionem impossibilem cum actu; sed dum voluntas in eo instanti, in quo operatur, ita ponit actum impossibilem cum omissione, ut potest non operari illum actum, sed potius ponere omissionem impossibilem cum illo actu, ita operatur, ut sit libera ad non operandum; ergo voluntas in instanti, in quo liberè operatur, ita operatur, ut sit libera ad non operandum.

Probat. 2. conclusio. Quando voluntas in instanti A v. g. habet omnia principia indifferencia ad operandum, vel non operandum, sive operetur, sive non operetur, legitime infertur in eo instanti, in quo liberè operatur, ita liberè operari, ut possit non operari; ergo &c. **P**robat. antec. Si in eo instanti voluntas non operatur, omisso operationis est libera voluntati, cum omittat in instanti, in quo potuisset non omittere, & ponere actum; si operetur, operatio est libera, cum ponat operationem potens in eo instanti eam non ponere; atqui, quando voluntas in instanti, in quo omittit, poterat non omittere, & in instanti, in quo operatur, poterat non operari, ita liberè operatur in eo instanti, ut sit libera ad non operandum; ergo &c.

Probat. 3. Deus ab æterno habuit voluntatē liberam, qua liberè voluit producere mundum in tempore, & ab æterno potuit habere volitionem, qua nollet in tempore mundum producere; aliter non produxisset liberè mundum; ergo etiam voluntas in instanti, in quo liberè elicit volitionem, potuisset illam non elicere, aliter non eliciuisset liberè; sed elicere volitionem in instanti, in quo potuisset illam non elicere, est ita liberè operari, ut sit libera ad non operandum; ergo. **C**onfirmat. 1. Ideo Deus elicit liberè volitionem ab æterno, potens ab æterno illam non elicere; quia, licet volitio sit impossibilis ab æterno cum omissione volitionis ab æterno; ac potentia libera Dei indifferens erat, ut potuisset se ab æterno conjungere cum volitione, sicut se conjunxit cum volitione, sed etiam volitio creata, quamvis sit impossibilis cum omissione volitionis, non impedit, ne voluntas in instanti, in quo liberè operatur sit indifferens. &c. in

& impossibilis, tam cum volitione, quam cum omissione; ergo &c. Confirmat. 2. Licet volitio, & volitio sint impossibiles in eodem instanti; at potentia ad volitionem non est impossibilis in eo instanti cum potentia ad volitionem, sed in eo stat, quod voluntas in instanti, in quo liberè operatur, sit libera ad non operandum; ergo &c.

464. Probat. 4. Christus Dominus, ut docetur in Tractat. de Incarnat. elicit in primo instanti existentiae suae actum meritorium charitatis, obedientiae, aliarumque virtutum; sed talis actus non potuisset esse meritorius, nisi esset liber; ergo fuit liber. Modò sic: in primo instanti existentiae Christi fuit impossibilis actus meritorius cum ejus omissione; sed hoc non obstante, ex eo, quod voluntas Christi fuit libera tam cum actu, quam cum omissione, elicit actum potens in eo instanti actum non elicere; ergo ex eo, quod voluntas, quando liberè operatur actum, habeat in eodem instanti comprincipia indifferentia composibilia tam cum actu, quam cum omissione; ita elicit in eo instanti cum illis comprincipiis actum, ut possit in eo instanti cum illis actum non elicere, sed potius omittere; atqui in eo stat, quod voluntas ita liberè operetur actum, ut in eodem instanti sit libera ad non operandum; ergo &c.

465. Respondebis, Christum Dominum in primo existentiae suae instanti elicuisse liberè actum, non quidem, quia in eodem instanti fuit liber ad non eliciendum; sed quia in eo instanti fuit liber ad cessandum, vel non cessandum ab operatione in instanti sequenti. Contra tamen 1. Potentia libera ad cessandum, vel non cessandum ab actu pro instanti sequenti, non est potentia libera ad eliciendum, vel non eliciendum actum, sed ad conservandum illum; atqui Christus non solum fuit liber ad conservandum, sed etiam ad eliciendum actum, aliter non meruisset per actus elicientiam; ergo in primo instanti fuit liber; quia in eo instanti elicit actum, potens in eo instanti actum non elicere. Contra 2. Deus ab aeterno fuit liber ad volitionem hujus mundi; atqui non fuit liber ad cessandum, cum non possit cessare ab actu, quem semel elicit; ergo libertas ad eliciendum non est libertas ad cessandum; ergo ideo Deus fuit liber, quia ab aeterno elicit actum, potens ab aeterno illum non elicere; ac proinde idem dicendum erit de reliquis potentis elicientibus liberè suos actus.

466. Objicies. In instanti, in quo datur actus, non est possibilis omisio; sed voluntas non potest liberè omittere in instanti, in quo non est possibilis omisio; ergo in instanti, in quo voluntas liberè ponit actum, non est libera ad omitterendum. Retorqueo argumentum, ab aeterno non est possibilis in Deo omisio volitionis mundi, & volitio mundi; sed voluntas divina habuit ab aeterno volitionem; ex-

go non potuit habere ab aeterno volitionem omissionis. Respondeo deinde, dist. maj. non est possibilis omisio, quae componatur cum actu, conc. quae, si posita fuisset, exclusisset actum, neg. maj. & dist. min. neg. consequentiam.

Itaque in instanti, quo datur potentia proxima libera, dantur duo signa, causa enim libera est pro priori ad effectum, ac proinde signum causae dicitur signum prius, & signum posterius dicitur effectus; quapropter, licet in signo effectus non sit possibilis omisio effectus, cum effectus, & omisio effectus nequeant in eodem instanti componi; attamen in signo causae liberae est possibilis in eo instanti omisio, quae in eo instanti excludat effectum; atqui etiam est possibilis effectus, qui in eo instanti excludat omissionem; nam in signo causae liberae solum datur potentia indifferens ad ponendum in eo instanti pro suo libito, vel actum, vel omissionem, proindeque, quando ponit actum, ita ponit in eo instanti actum, ut potuisset pro libito suo actum non ponere, sed omittere. Ex dictis

467. Fit 1. Libertatem voluntatis non esse ad ponendum in eodem instanti actum simul, & omissionem, seu ad conjungendum simul actum cum omissione, sed ponendum in eodem instanti pro libito suo, vel actum exclusivum omissionis, vel omissionem exclusivam actus. Quapropter libertas dici solet similtas potestatis, cadente similtate supra potentiam proximam, & expeditam ad utrumque, juxta dicta tota Disputat. 8. non autem dicitur potestas similtatis, quia sic caderet similtas supra extremae libertatis, quae similtatem non habent, cum actus, & omisio non possint simul esse; exinde constitutiva potentiae liberae in actu primo proximo talia sunt, quibus voluntas pro suo libito possit elicere actum exclusivum omissionis, vel omissionem exclusivam actus, aliter non esset ad utrumque proximè libera.

468. Fit 2. Voluntatem ratione sui, & propter solam suam entitatem nudè sumptam non esse potentiam proximè liberam, sed remoram; ut enim sit potentia proximè libera, requiruntur comprincipia indifferentia, quibus hic, & nunc possit elicere vel actum, vel omissionem pro libito suo, & hæc est libertas indifferentiae, quam defendimus contra Hæreticos, & explicavimus tota disp. 8. Calvinus quidem, & Lutherus, quando docebant, voluntatem necessariò operari actum, atque non habere tunc potentiam ad non operandum, non negabant potentiam remoram. Concedebant enim, quod voluntas poterat non operari, si ab alio non necessitaretur ad operandum, solumque negabant, quod ita operetur actum, ut pro suo libito posset illum non operari. Fit 3. Ad construendam libertatem proximè liberam, non sufficere judicium indifferens concipiens objectum indifferenter ad hoc, ut ametur, vel

odiò habeatur, neque sufficere, quòd iudicium rationis sit extrinsecè indifferens ad amandum, vel non amandum, sed ulterius requiri, quòd omnia alia praequisita per se constituentia potentiam proximam amandi, & potentiam proximam non amandi, sint etiam indifferencia, ita ut voluntas instructa illis omnibus praequisitis, hic, & nunc eliciat pro suo libito actum, vel omittat.

470. Fit 4. Nullum praequisitum connexum cum altero libertatis extremo posse esse principium per se constitutum voluntatis ut proximæ liberæ ad amandum, vel non amandum; ratio est, quia, si voluntas haberet praequisitum per se necessarium, quod quidem necessariò conjungendum esset cum actu, non esset

proximè expedita ad utrumque, cum non possit pro libito suo actum non omittere. Fit 5. Debere in eodem instanti, in quo voluntas liberè operatur, dari omnia comprincipia prædicta indifferencia cum exclusionem comprincipij necessitantis; aliter non operaretur voluntas liberè, cum non esset proximè potens ad non operandum, neque libertas in instanti antecedenti sufficiens est, cum voluntas in instanti antecedenti non se liberè exerceat, sed in instanti, in quo liberè operatur. Fit 6. Necessitatem non evententem libertatem esse solum necessitatem consequentem exercitium liberum voluntatis, ut enim agebat Anselmus, *Necessitas præcedens est, quæ causat rem, necessitas consequens est, quam res facit.*

DISPUTATIO XII. DE LIBERTATE IN ACTU SECUNDO.

471. **D**uas præsertim, & præcipuas difficultates satis inter Theologos agitas resolvemus circa libertatem in actu secundo. Prima est, an actus liber sit intrinsecè, vel extrinsecè liber? Secunda, an possit dari libertas in actu secundo absque ullo libertatis actu per solam puram omissionem? Primam quidem ex his difficultatibus resolvemus in hac disputatione, alteram in sequenti. Duæ sunt circa primam præcipuæ sententiæ. Prima docet, actum liberum esse extrinsecè liberum, ita, ut tota libertas desumatur ex eo, quòd procedat à voluntate potente hic, & nunc non ponere actum, quin actus talem exigat libertatem. Ita Vasquez, Molina, Arriaga, plurésque alij, quos citat, & sequitur Buccadinus in disputatione 18. de actibus humanis, cap. 1. Secunda sententia affirmat, esse intrinsecè liberos; ita Hurtado, Sfortia, Aldrequius, plurésque alij, quos sequitur Esparza lib. 3. de actib. humanis disp. 14. Pro resolutione sit

SECTIO I.

An libertas sit intrinseca actui?

472. **A**spero cum secunda sententia: actus liber ex intrinsecis suis dependet à dominio libertatis ad utrumque; sed actus ex intrinsecis suis dependens à dominio libertatis ad utrumque est intrinsecè liber; ergo &c. Consequentia tenet; maj. prob. quia dominium libertatis ex suis intrinsecis est pro priori naturæ ad actum liberum, & actus liber est pro posteriori naturæ; sed quòd ex suis intrinsecis est posterior natura, ex intrinsecis suis pendet ab eo, quòd est naturæ prius; ergo &c. min. prob. talis actus non pendet à dominio libertatis per alium actum, sic enim procederemus in infini-

tum, nec dependentia est pure extrinseca denominationi, sed habita ex ipsa essentia actus. Alter enim, si Deus præberet voluntati comprincipia ad utrumque, quia in eodem instanti elicitus fuit aliquis actus, eo ipso ille actus, qui extrinsecè denominaretur à potentia indifferi, diceretur liber, quòd planè est absurdum, ergo &c. Vide n. 475.

Prob. 2. Principium liberum, ut liberum, ut importans diversam perfectionem, quam principium necessarium, videlicet indifferenciam dominiij elicitivi extrinsecorum opprobiorum, tribuit suis actibus specialem perfectionem, quam non tribuit principium necessarium; sed nequit in actibus illis assignari alia specialis perfectio, nisi quòd sint intrinsecè liberi, sive ex suis intrinsecis pendentes à dominio libertatis ad utrumque; ergo &c. Confirmatur. Principium ut volitivum, & vitale, & ut præditum virtutibus supernaturalibus tribuit suo effectui rationem intrinsecam volitionis, vitalitatis, & supernaturalitatis; ergo, ut liberum tribuat actui suo perfectionem intrinsecam libertatis. Prob. seq. non minus requiritur principium liberum ad actum liberum, quam requiritur principium volitivum ad volitionem, vitale ad effectum vitale, supernaturale ad effectum supernaturalem; ergo, si istæ sunt perfectiones intrinsecè correspondentes effectibus, seu actibus, etiam libertas erit perfectio intrinseca correspondens ipsis actibus.

Prob. 3. Actus creatus vitalis ex intrinseca natura sua est egressio à principio activo, ut activo; ergo actus creatus liber ex intrinseca natura sua erit egressio à principio libero, ut libero; sed actus, qui ex intrinseca natura sua est egressio à principio libero, ut libero, est intrinsecè liber; ergo. Confirmatur 1. Omnis actus liber est volitio sui saltem virtualis; ergo est perfectio sui, ac proinde intrinsecè liber.